

Många bybor saknar rinnande vatten i huset

GAMMALSVENSKBY Det verkar som om tiden stått stilla. För en svensk besökare är det som att förflyttas 50 år tillbaka i tiden, även om ungdomarna ser till att allt börjar blir modernare, med mobiltelefoner och datorer.

Fortfarande är det många som har utedass och saknar rinnande vatten inomhus. Trots att många i Sverige hört talas om den svenska byn i Ukraina är det inte många som varje år hittar hit.

Här har det svenska språket lyckas leva kvar i 230 år, även om det nu bara talas av några få. Mest äldre damer, som har svenska som tredje språk efter ukrainskan och tyskan och som talar samma svenska som talade i Sverige för mer än 100 år sedan.

I dag är det en krympande skara äldre som använder sig av den gamla dialekten. Barnen kan fortfarande, som tillval, lära sig svenska i skolan under ledning av läraren Larisa Belej. Men engelska är populärare.

Fascinerande hus

När man som besökare anländer till Gammalsvenskby fascineras många av alla de små husen, omgivna av trädgårdar, där det odlas allt man behöver. Där ankor och höns, springer runt. Och märkligt nog hör man inte många som klagar.

- Förstår inte riktigt att det går att leva så här i dag, säger en av de Pitebor som nyligen gästade byn och jämför med sin egen standard hemmavid.

40-gradig värme

Piteåborna fascineras också av att kunna prata svenska när de träffar sina värdar.

- I de gamla passen, på Sovejttiden, stod inskrivet att vi var svenskar. Nu är vi ukrainare, säger Maria Norberg, på en dialekt som en landsbygdsbo från Piteå utan svårighet skulle kommunicera på.

Kikar man ut mellan husen kan konstateras att det växer så det knakar i den bördiga svarta jorden, där man bland annat får två potatisskördar per år. En skörd för avsalu och en för eget bruk.

Under det veckolånga besöket dallrar Gammalsvenskby, Zmijevka, som den officiellt heter, av värmen. Runt 40 grader varmt varje dag.

Sparsamma med vatten

Maria Norberg delar brunn med en granne. Vattnet räcker bara för ett par timmars vattning med stril, på förmiddagen och eftermiddagen.

Läkarstationen står utan vatten och i byns skola, där det en av dagarna ordnats med lunch i samband med byns 230-årsjubileum, uppmanas besökarna att vara sparsamma med att använda toaletterna. Torr väderlek är lika med vattenbrist.

Det kan tyckas konstigt när besökaren inom synhåll kan betrakta floden Dnjepr, som flyter fram bred och mäktig, där fortfarande en hel del orenat vatten flyter ut från bland annat sjukhus och ålderdomshem.

Vattenbristen är något som fått Piteborna att agera, genom ett omfattande vattenprojekt bakom vilket står Piteå västra rotaryklubbs och som berör runt 3000 personer.

Arbetade på kolchosen

En del av de äldre kvinnorna, som talar den gammalsvenska dialekten, har lämnat sina hus och flyttat till ålderdomshemmet i byn.

- Här har vi det bra och får också möjlighet att få skjuts gudstjänsterna, om vi orkar, säger Lidija Utas som pratar rikssvenska, gammalsvenska, tyska, ukrainska och ryska Under sin yrkesverksamma tid körde hon skördetröska på kolchosen.

Som svensk besökare kan Thyra Sundbom från Piteå, inte låta bli att fråga om hennes och Melitta Portjes situation och får lyssna till intressanta svar.

- Vi hade arbete på kolchosen och hade det bra, påpekar en av kvinnorna.

Annars handlar mycket av historien om flytt, förvisning och flykt.

På en ålderdomlig svenska berättas om tiden i fångläger och om svälten efter andra världskriget.

- På det 47:e året kom vi tillbaka, säger Melitta Portje och anger årtalen på annat sätt än vad vi är vana vid.

Konstateras kan att skillnaden mellan dagens självständiga Ukraina, och gårdagen sovjetrepublik, med samma namn, inte är så stor. Detta när man lyssnar till folks uppfattning. Den nu fängslade tidigare premiärministern Julia Tymosjenko är också något som nu upprör och berör en stor del av nationen.

Jan Lundquist

jan.lundquist@pitea-tidningen.se

0911-645 24

Publicerad 31 maj 2012 -